

بزووتنه‌وهی دژ به ئیعدام له کوردستان ، سه‌ره‌تایه‌کی خراب

عەلی مەحمود مەمەد

هەر بزووتنه‌وهیه‌کی جەماوەری بە سه‌ره‌تایه‌کی باش و ئەنجام پێکاو بۆ راکێشانی سه‌رنجی جەماوەر و پەیداکردنی لایه‌نگر ، نه‌یاته‌ گۆرپانه‌که‌وه ، ئەوا ناتوانی‌ت له‌و کۆمه‌لگایه‌ بالا بکات و خۆی بچەسپینی‌ت ، داخوازه‌کانی بێتیه‌ مه‌تلەبی جەماوەری . بزووتنه‌وهی دژ به‌ شه‌ری قییتنام و جه‌زائیر گه‌لێک جەماوەری ترو کاریگه‌رتر بوون ، له‌ بزووتنه‌وهی دژ به‌ شه‌ری ئەفغانستان و عێراق ، چونکه‌ خودی ئەو شه‌رانه‌ ده‌یان‌توانی نه‌یار زیاتر بۆ خۆیان رابکێشن ، ده‌ربیری نارپه‌وايه‌تی زیاتر بوون له‌ هه‌مبەر ئەو گه‌لانه ، شه‌ری عێراق له‌گه‌ڵ ده‌رکه‌وتنی گۆره‌ به‌ کۆمه‌له‌کان نوزه‌ی نه‌یارانی بێرا ، وه‌لی خۆته‌قاندنه‌وه‌کان جاریکی رپه‌وايه‌تیان پێدايه‌وه و به‌لاوازی له‌ بازنه‌یه‌کی ته‌سکدا هینایانیه‌وه‌ گۆرپانه‌که ، هه‌رچه‌نده‌ بزافی هۆمانستی له‌ ئیستادا به‌هێزتره‌ له‌و کات ، ده‌بوايا ئەم بزووتنه‌وانه‌ جەماوەری‌ترو رێکخراوتر بونایا .

بۆ بزافی ئیعدامی هه‌روایه ، له‌ جیهاندا تاكو ئیستا زیاتر له‌ 100 وڵات مومارسه‌ی سزای ئیعدام ده‌کەن ، ئەم‌رۆ له‌ وڵاته‌ مۆدیرنه‌کان بزافیکی به‌هێز هه‌یه‌ بۆ کۆتایی پێ هینانی ، ته‌نانه‌ت له‌ ده‌ره‌وه‌ی سنووره‌کانی خۆشیان ، چونکه‌ له‌ به‌شی رۆژئاوای کیشوهری ئەوروپا ئەو سزایه‌ نه‌ماوه ، له‌ کوردستانیش خه‌ریکه‌ بزووتنه‌وه‌یه‌کی له‌و شیوه‌یه‌ شکل ده‌گریت ، وه‌لی هه‌ندیک هه‌لۆیستی کارساتی خه‌ریکه‌ ده‌بنه‌ سه‌ره‌تای کاری ئەو بزافه ، نموونه‌ بۆیان ئیعدامکردنی شیخ زانا و سه‌دام حوسینی .

بۆیه‌ به‌لای منه‌وه‌ ئەم بزافه‌ له‌ کوردستان ، له‌ گه‌وه‌کردن له‌سه‌ر ئیعدامکردنی سه‌دام حسین و شیخ زاناوه‌ بیه‌ویت له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردستاندا ، شکل بگریت و خۆی به‌هێز بکات ، ئەوا نه‌ک هه‌ر به‌ مردویی له‌ دایک ده‌بی‌ت ، به‌لکه‌ به‌ ناشرینیش ده‌رده‌که‌وی‌ت ، مردنیکی میژوو ناشرینیش چاوه‌روانی ده‌کات ، ئەوجا سه‌ره‌له‌دانه‌وه‌ی ئەسته‌م و گرانه .

بۆیه‌ ئەم بزافه‌ له‌ کوردستان ، نابیت گه‌وه‌ له‌سه‌ر ئەوه‌ بکات ، به‌هۆی ئەو نارپه‌زایه‌تییه‌ جیهانیانه‌ی دژ به‌ ئیعدامکردنی سه‌دام حسین به‌ریا ده‌گری‌ت ، خۆی پێوه‌ گری‌تدات و هه‌ول‌ب‌دات به‌هۆیه‌وه‌ بناسری‌ته‌وه ، ئەبیت له‌ که‌یسی مرۆفانه‌ی کۆمه‌لگه‌ی کوردستاندا بیه‌ پێشه‌وه ، ئەگه‌ر برپاری ئیعدامکردن به‌سه‌ر ئاپۆدا بدرایا ، ده‌یتوانی بزافیکی به‌هێز له‌ ده‌وری خۆی کۆبکاته‌وه ، یاخود ئیعدامکردنی خاله‌شه‌هاب و هاوڕیانی و له‌یلا قاسم ... له‌ ئیستادا رۆیان بدایا ، وه‌ک چۆن بزافیکی جەماوەری به‌ده‌وری ده‌که‌مال سەید قاندا دژ به‌ زیندانیکردن درووست بوو ، وه‌لی ئەو بزافه‌ ناتوانی‌ت بژیت ، ئەگه‌ر سه‌ره‌تای ته‌مه‌نی به‌ که‌یسی شیخ زاناکان و سه‌دامه‌کان ده‌ستپێکات ، سه‌دام حسین و شیخ زانا پێستی‌شیان دامالری‌ت که‌س ئۆفیان بۆ هه‌لناکشی‌ت ، بۆیه‌ هه‌وادارانی ئەو بزووتنه‌وه‌یه‌ ده‌بی‌ت ته‌واو هوشیار بن ، کاتی‌ک ده‌توانن جەماوەر له‌ ده‌وری ئەو بزافه‌ کۆبکه‌نه‌وه ، ئەو کیسه‌ی کاری له‌سه‌ر ده‌کەن ، ده‌بی‌ت بتوانی‌ت سۆزی جەماوەری ئەو هه‌ریم و وڵاته‌ بۆخۆی رابکشی‌ت کاری تیدا ده‌کەن ، داواکاریه‌که‌یان له‌ناو خه‌لگدا رپه‌وايي هه‌بی‌ت و بتوانی‌ت جەماوەر له‌ ده‌وری خۆی کۆ بکاته‌وه ، وه‌لی که‌یسی ئیعدامکردنی سه‌دام و شیخ زانا بزووتنه‌وه‌که‌ ناشرین ده‌کات ، به‌ له‌ دایک بونیکی سه‌قه‌ت دیته‌ دنیاوه‌و و نه‌وه‌یه‌کی مردوو به‌ره‌م ده‌هینی‌ت ، بزافی له‌م چه‌شنه‌ له‌ کوردستاندا نه‌یاری زۆر زۆر زیاتر ده‌بی‌ت له‌ لایه‌نگر و هه‌وادار ، نه‌ک بزافه‌که‌ پێش ناخات ، به‌لکه‌ چه‌ندی‌ن فرسه‌خیش ده‌یخاته‌ داوه ، زۆر ملی مرۆفی کوردیش ده‌بن به‌ قوربانی ئەم هه‌له‌یه .